Çalışanın Hizmet İlişkisi Dışında Meydana Getirdiği Eserler

28 Ocak 2025

Bir eserin sahibi, onu meydana getirendir. Eser sahibi, eseri meydana getirmekle eser üzerindeki fikri hakları kendiliğinden kazanır. Fikri haklar eser sahibine ait olduğu için, kural olarak, eser sahibi izin vermediği sürece üçüncü kişiler fikri hakları kullanamaz. Ancak kanunun düzenlediği bazı istisnai hallerde eser sahibi dışındaki kişilere fikri hakları kullanma yetkisi tanınmıştır. Bu istisnai hallerden biri de eserin bir hizmet ilişkisi kapsamında meydana getirilmiş olmasıdır.

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 18/2'ye göre, aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça; memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken meydana getirdikleri eserler üzerindeki haklar bunları çalıştıran veya tayin edenlerce kullanılır.

Anılan hükmün uygulama alanı bulabilmesi için eser sahibinin söz konusu eseri "işini görürken" meydana getirmiş olması aranır. Başka bir deyişle, eser sahibi, bu eseri işinin bir gereği olarak meydana getirmiş olmalıdır. Eser sahibinin işleri ile ilgili olmaksızın meydana getirdiği eserler, bu hükmün kapsamında değerlendirilmez.

Somut uyuşmazlıkta, davacı müzik öğretmeni, çalışmakta olduğu eğitim kurumu için bir marş bestelemiş ve bu marş eğitim kurumunun düzenlediği yarışmada birinci seçilmiştir. Davalı eğitim kurumu, müzik öğretmeninin bestelediği bu marşı yıl sonu gösterilerinde ve okulun internet sitesinde kullanmıştır. Davacı, davalının eseri kullanmak için kendisinden izin almadığını ve dahası eser kullanılırken eser sahibi olarak kendisinin adının zikredilmediğini ifade etmiş ve fikri haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle çeşitli taleplerde bulunmuştur.

İlk derece mahkemesi, FSEK m. 18/2 uyarınca davalının dava konusu eseri kullanma hakkının bulunduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Buna karşılık Yargıtay; bir müzik öğretmeninin görevinin müzik eğitimi vermek olduğunu, müzik eseri meydana getirme yükümlülüğünün bulunmadığını belirtmiş ve dava konusu eserin *"iş görülürken meydana getirilmiş bir eser"* olarak kabul edilmeyeceğini tespit etmiştir. Bu değerlendirme neticesinde, Yargıtay, somut olayda FSEK m. 18/2'nin uygulanmasına yer olmadığı gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararının bozulmasına karar vermiştir.

Yargıtay 11. HD, T. 1.10.2018, E. 2017/376, K. 2018/5871

MAHKEMESİ: FİKRİ VE SINAÎ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ

Taraflar arasında görülen davada ... 1. Fikri ve Sınaî Haklar Hukuk Mahkemesi'nce verilen 28/06/2016 tarih ve 2015/148-2016/131 sayılı kararın Yargıtayca incelenmesinin davacı vekili tarafından istenildiği ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe, layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili; müvekkilinin 01.09.2005-28.06.2010 tarihleri arasında davalı şirketin... Özel Okullarında müzik öğretmeni olarak çalıştığı, 2008 yılında müzik öğretmenleri arasında okul marşı için beste, müzik ve seslendirmeye ilişkin yarışma yapıldığını, yarışmada birincilik ödülü aldığı eserin izinsiz olarak yıl sonu gösterilerinde, okulun internet sitesinde "... Koleji Marşı" adı altında kullanıldığını, eserden doğan maddi ve manevi hakların müvekkiline ait olduğunu, adının eser sahibi olarak hiçbir şekilde internet sitesinde ya da gösterilerde belirtilmediğini, ... 6. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2015/71 D.iş sayılı dosyası ile davalının haksız kullanımının tespit edildiğini ileri sürerek; davalının eseri hukuka aykırı kullanımlarının durdurulmasını, haksız kullanımı sebebiyle sözleşme yapılmış olsaydı istenebilecek emsal değerin 3 katına karşılık olarak ve davalının elde ettiği haksız kazanca karşılık fazlaya ilişkin haklar saklı kalmak kaydıyla 10.000,00 TL'nin mevduata uygulanacak en yüksek faiziyle birlikte davalıdan tahsilini, mahkeme kararının ilanını istemiştir.

Davalı vekili; davacının marşı müvekkiline ait okula münhasır olarak yazdığını, eserin okul dışında hiç bir yerde kullanılmadığını, maddi getirisinin ve ticari değerinin bulunmadığını, bestelenen marşın 5846 sayılı FSEK'nin 34. maddesi uyarınca eğitim ve öğretim için kullanım şartlarını taşıdığını, taraflar arasında eserin kullanımı nedeniyle bedel ödeneceğine ilişkin herhangi bir sözleşmenin yapılmadığını, talep edilen bedelin fahiş olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, tanık beyanları, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; dava konusu eserin okul marşı olarak öğretmenlerin ortak çalışmalarıyla meydana getirildiği, okul törenlerinde kullanılmak üzere ticari bir amaç güdülmeksizin eserin bestelendiği, uzun zaman boyunca okul marşı olarak kullanıldığını, 5846 sayılı FSEK'nin 18/2 maddesi hükümleri uyarınca davalının dava konusu eseri kullanma hakkının bulunduğu, 5846 sayılı FSEK md. 68 ve 70 uyarınca davacının talep hakkı olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.

Dava, eserin izinsiz kullanım iddiasına dayalı maddi tazminat istemine ilişkin olup, mahkemece yazılı şekilde davalının 5846 sayılı FSEK'in 18/2 maddesi hükmü uyarınca dava konusu eseri kullanma hakkının bulunduğu ve davacıdan bu yönde bir izin alma zorunluluğunun bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Ancak 5846 sayılı FSEK'in 18/2 maddesi "Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça; memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken meydana getirdikleri eserler üzerindeki haklar bunları çalıştıran veya tayin edenlerce kullanılır." hükmüne haiz olup somut olayda anılan hükmün uygulama yeri bulunmamaktadır. Somut olayda davacı müzik öğretmeni olup görev tanımı içerisinde yer alan müzik eğitimi vermek dışında davalıya karşı işçi-işveren ilişkisi kapsamında musiki eseri meydana getirme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bu anlamda dava konusu eserin FSEK madde 18/2 kapsamında iş görülürken meydana getirilmiş bir eser olarak kabulü hatalı olup davacının dava konusu eser üzerinde mali haklara sahip olduğunun tespiti ile tazminat isteminin buna göre değerlendirilmesi gerekirken

yazılı gerekçelerle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmediğinden bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın davacı yararına BOZULMASINA, ödediği peşin temyiz harcının isteği halinde temyiz edene iadesine, 01/10/2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YAZAR

Dr. Ozan Ali Yıldız
ozanali.yildiz@sakyildiz.com

Bu sitede yer alan yazılar genel bilgilendirme amaçlıdır; hukuki görüş, danışmanlık veya avukatlık hizmeti niteliği taşımaz. Her uyuşmazlık kendi somut koşulları içinde değerlendirilmelidir.